

МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ПРО РЕЗУЛЬТАТИ АНКЕТУВАННЯ СТУДЕНТІВ
ЩОДО ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В МДУ**

**(матеріали до засідання науково-методичної ради МДУ)
04.12.2019**

Маріуполь 2019

Однією з ключових складових системи внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності Маріупольського державного університету (далі – МДУ) є студентоцентроване навчання.

Студентоцентроване навчання є процесом якісної трансформації освітнього середовища для здобувачів вищої освіти, які навчаються, метою якого є розширення їхньої автономії і здатності до критичного мислення на основі результативного підходу, що передбачає нові підходи до розробки навчальних програм, викладання та навчання. Це означає зміщення уваги в освітньому процесі з викладання на навчання, при чому студент стає центральною фігурою освітнього процесу, виступає повноправним суб'єктом відносин, бере на себе долю відповідальності за навчання та освітній процес в цілому.

Саме тому, було надзвичайно важливим дізнатися думку студентів щодо якості освітнього процесу у МДУ. Для цього було вирішено провести анонімне анкетування студентів МДУ.

Питання для анкети були складені та обговорені із залученням студентської та академічної спільноти МДУ, а саме студентського самоврядування університету, адміністрації та НПП. Результатом обговорення став розгляд питання про затвердження Анкети оцінювання якості освітнього процесу в МДУ на засіданні науково-методичної ради (протокол №5 від 18.06.2019 р.). Рішенням НМР було затверджено Анкету та забезпечено проведення анкетування здобувачів вищої освіти з 22.10.2019 по 15.11.2019. Анкетування здійснювалося за допомогою Google-форм (за посиланням <https://docs.google.com/forms/d/12E8zirTWhsh7HjTDCzzmMTjR-9UNU0I8UwSmq7ignyI/edit>) (див.рис.1).

Анкета складалася з трьох основних блоків:

Блок 1. Якість знань здобувачів вищої освіти (рис.2).

Блок 2. Якість надання освітніх послуг (рис.3).

Блок 3. Оцінювання рівня забезпеченості ресурсами освітнього процесу (рис.4).

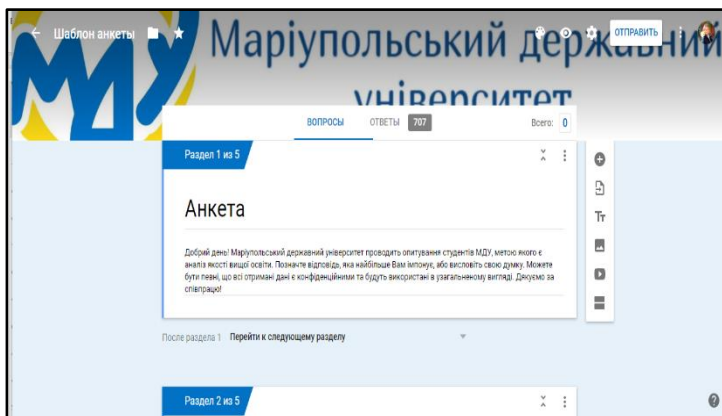

Рис.1

Блок 1. Якість знань здобувачів вищої освіти

Описання (необов'язательно)

...

Оцініть, на скільки Ви задоволені якістю освіти, яку отримуєте в МДУ за 5-ти бальною шкалою

1 2 3 4 5

Абсолютно НЕзадоволений (а) Абсолютно задоволений (а)

Що в організації освітнього процесу найбільше ускладнює процес Вашого навчання

Низький рівень організації самостійної роботи

Недостатня практична підготовка

Рис.2

Блок 2. Якість надання освітніх послуг

Описання (необов'язательно)

...

Як ви оцінюєте рівень викладання у закладі вищої освіти *

Високий

Достатній

Низький

Якою мовою забезпечується освітній процес? *

Виключно українською

Переважно українською

Переважно російською

Виключно російською

Блок 3. Оцінювання рівня забезпеченості ресурсами освітнього процесу

Описання (необов'язательно)

...

Використовуючи 5-ти бальну шкалу, оцініть рівень забезпечення ресурсами, що використовуються при навчанні у МДУ, де 1 – абсолютно незадоволений, 5 – повністю задоволений

	1	2	3	4	5
Роботою декана...	☐	☐	☐	☐	☐
Рівнем навчання...	☐	☐	☐	☐	☐
Інформуванням ...	☐	☐	☐	☐	☐
Технічним осна...	☐	☐	☐	☐	☐
Станом навчаль...	☐	☐	☐	☐	☐

Рис.3

Рис.4

Інформація щодо можливості пройти анкетування була висвітлена на сайті МДУ, а також за допомогою соціальних мереж:

- Телеграм https://t.me/mdu_mariupol/1155;
- Інстаграм https://www.instagram.com/p/B36b5C-F_f2/?igshid=1x91v1c3r474r&fbclid=IwAR00O4szqQH17hrTrmr4Nd2UCZ65YMD9QC6uIz63uXNGDoWrFFmZgAfg4ZQ;
- Фейсбук <https://www.facebook.com/mdu.mariupol/photos/a.586372448151481/2296873887101320/?type=3&theater>;
- Твіттер https://twitter.com/mgu_mariupol/status/1186550530555953152.

Також були проінформовані куратори академічних груп, завідувачі кафедр, декани та заступники деканів, а також представники студентського самоврядування.

За результатами анкетування усього взяли участь у опитуванні 707 здобувачів вищої освіти МДУ, що склало 21 % від загального контингенту університету (3414 осіб).

Частка студентів за факультетами, що пройшли опитування вказана на Рис. 5.

Рис.5. Частка ЗВО за факультетами, що пройшли опитування

Найбільш активними виявились студенти факультету філології та масових комунікацій та економіко-правовий факультет, на які припало 33% (231 особа) та 29% (203 особи) опитаних студентів відповідно.

Абсолютна більшість студентів денної форми навчання – 84 % (591 студент). У розрізі курсів, кількість опитаних розподіляється наступним чином (Рис.6).

Рис. 6. Кількість опитаних студентів у розрізі курсів

Найбільша кількість здобувачів припадає на 3 курс ОС «Бакалавр» - 25 % (175 осіб) від загальної кількості опитаних.

Кількість опитаних у розрізі спеціальностей подано на Рис. 7.

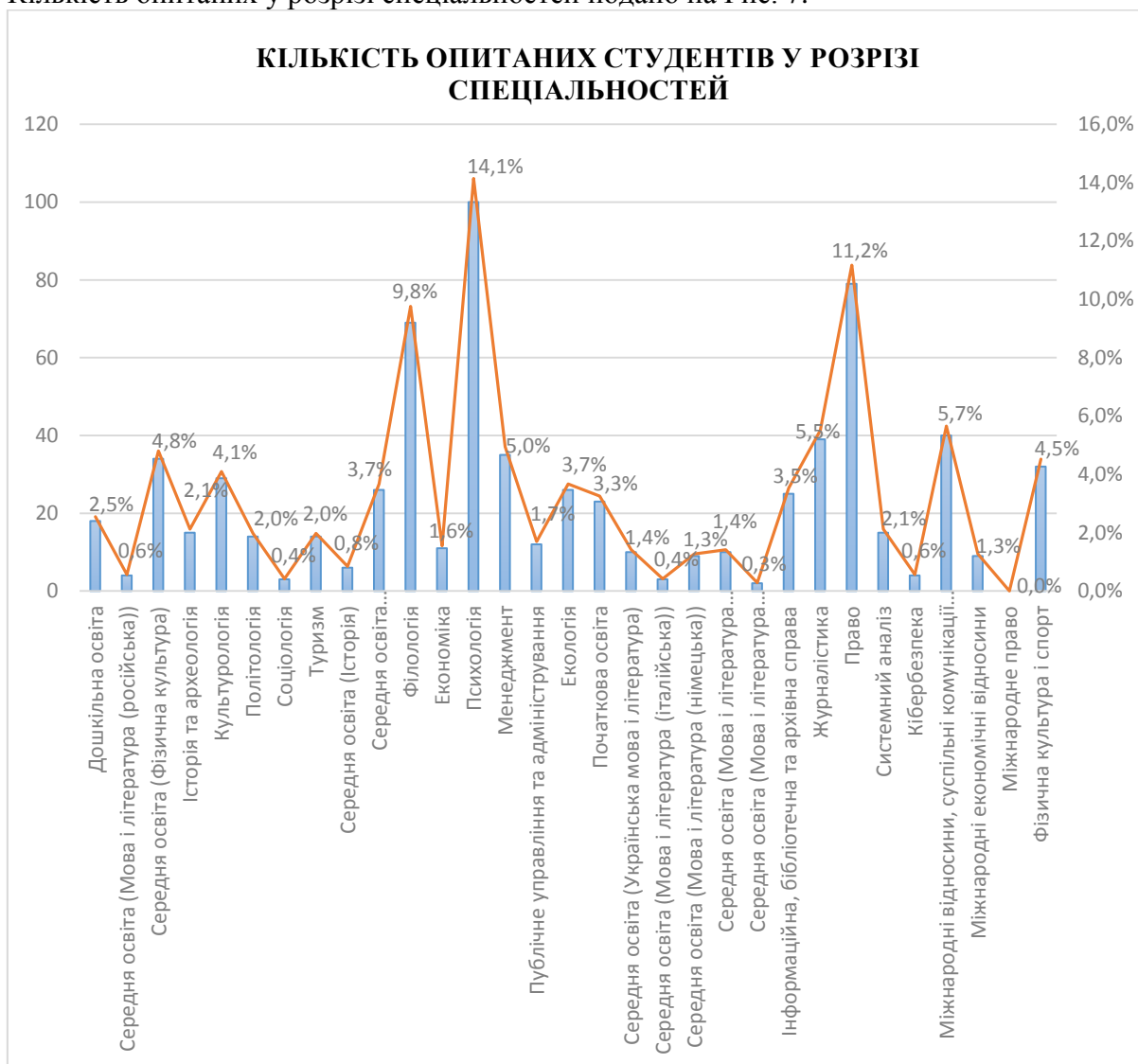

Рис. 7. Кількість опитаних студентів у розрізі спеціальностей

Так, можна побачити, що найбільш активними є студенти спеціальностей «Психологія», «Право» та «Філологія» (14,1 %, 11,2 % та 9,8 % відповідно).

Згідно відповідей на питання «Чи задоволені Ви навчанням в МДУ», які вказують на загальне враження від навчання в університеті, можна зробити висновок, що у більшості частини студентів позитивне враження від навчання (79 % опитаних).

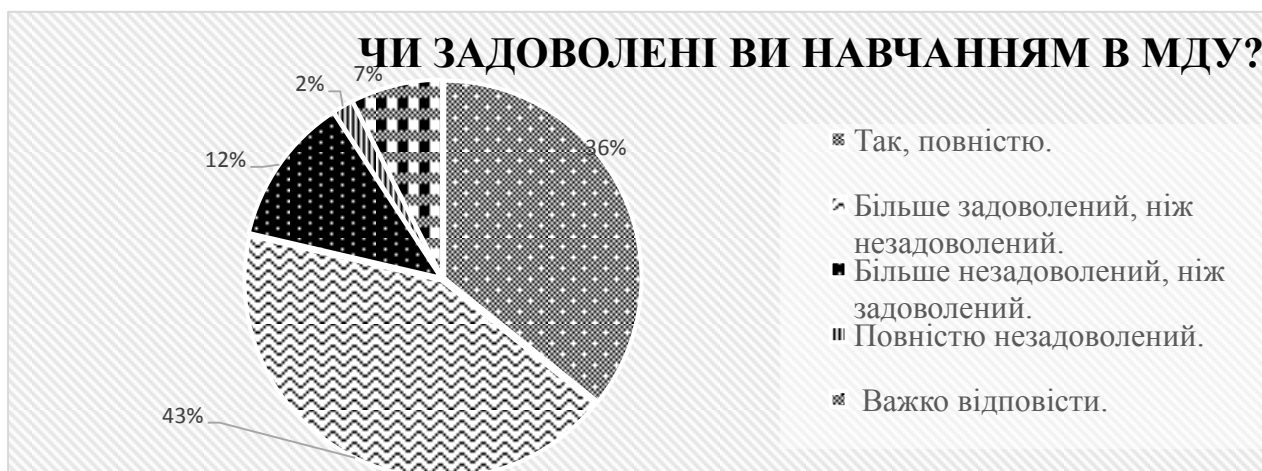

Рис.8. Розподіл відповідей на питання «Чи задоволені Ви навчанням в МДУ»

Таки м чином, можна побачити, що 36 % опитаних абсолютно задоволені навчанням та 43 % - більше задоволені. Але є і такі студенти, хто більше незадоволений навчанням (12 %) та повністю незадоволений навчанням – 2 % (12 осіб). «Важко відповісти» – 7 % опитаних. До цієї категорії відносяться відповіді здобувачів, які навчаються на першому курсі ОС «Бакалавр», бо вони ще не повною мірою заглибилися у освітній процес та не у повній мірі ознайомлені із рівнем забезпеченості ресурсами освітнього процесу.

Блок 1. Якість знань здобувачів вищої освіти

Цей блок питань направлений на те, щоб дізнатися думки здобувачів про організацію освітнього процесу в МДУ.

Ця частина анкети складалася з трьох питань:

1. Оцініть, на скільки Ви задоволені якістю освіти, яку отримуєте в МДУ за 5-ти бальною шкалою.
2. Що в організації освітнього процесу найбільше ускладнює процес Вашого навчання.
3. На Вашу думку, знань, умінь та практичних навичок, отриманих під час навчання у МДУ, буде достатньо для Вашої майбутньої професійної діяльності.

Рис.9. Результати відповідей на питання «Оцініть, на скільки Ви задоволені якістю освіти, яку отримуєте в МДУ»

З результатів відповідей (Рис.9) можна зробити висновок, що якістю освіти в МДУ задоволені 67 % опитаних студентів. Також, є студенти, які оцінили якість освіти на оцінки «1» та «2». Серед мотивів, які спонукали студентів поставити низькі оцінки можуть бути:

- «Недостатня практична підготовка» (32 %),
- «Мало уваги приділяється спеціалізованим дисциплінам» (28 %),
- «Низький рівень організації самостійної роботи» (9 %) (Рис.10).

Рис.10. Результати відповідей на питання «Що в організації освітнього процесу найбільше ускладнює процес Вашого навчання»

Виходячи з оцінок, які надавали студенти на наступне питання цього блоку «На Вашу думку знань, умінь та практичних навичок, отриманих під час навчання у МДУ, буде достатньо для Вашої майбутньої професійної діяльності» можна зробити висновок, що 58 % студентів вважає, що навчання у МДУ достатньо для початку професійної діяльності за отриманою спеціальністю.

Блок 2. Якість надання освітніх послуг

Питання цього блоку направлені на те, щоб дізнатися думку студентів про якість викладання в Маріупольському державному університеті. Аналізуючи результати опитувань, можна сказати, що абсолютна більшість студентів (95,2 %) задоволені (високий та достатній) рівнем викладання в університеті (Рис.11).

Рис.11. Результати відповідей на питання «Як ви оцінюєте рівень викладання у закладі вищої освіти»

Згідно відповідей студентів, освітній процес в університеті здійснюється державною мовою (69 %), рівнем володіння українською мовою студенти задоволені (92 %).

Під час опитування студентам було запропоновано зазначити свою думку стосовно дисциплін, які викладались за весь період навчання у МДУ та проставити бали від 1 до 5, де 1 – вони повністю не погоджуються з наведеним твердженням, 5 – повністю погоджуються. Результати розподілилися наступним чином (Табл.1)

Таблиця 1

№	Припущення	Ваша оцінка
1.	Забгато теоретичних дисциплін та замало дисциплін практичної підготовки	1 – 10 % 2 – 18 %

№	Припущення	Ваша оцінка
		3 – 33 % 4 – 20 % 5 – 19 %
2.	Зустрічаються дисципліни, наповнення яких повторюється з іншими, що вивчалися	1 – 13 % 2 – 19 % 3 – 27 % 4 – 21 % 5 – 20 %
3.	Спочатку викладаються спеціалізовані дисципліни зі спеціальності, а потім загальні	1 – 34 % 2 – 20 % 3 – 25 % 4 – 11 % 5 – 10 %
4.	Інформація, що подається, застаріла або не відповідає дійсності, або не відповідає сучасним потребам професії	1 – 45 % 2 – 22 % 3 – 19 % 4 – 8 % 5 – 6 %
5.	Недостатня кількість профільних дисциплін	1 – 31 % 2 – 21 % 3 – 20 % 4 – 15 % 5 – 13 %
6.	Багато часу відводиться на самостійну підготовку, що значно знижує якість засвоєння матеріалу	1 – 21 % 2 – 22 % 3 – 23 % 4 – 17 % 5 – 17 %

Результати показують, що на думку студентів:

- 39 % опитаних вважають, що у навчальних планах забагато теоретичних дисциплін та замало дисциплін практичної підготовки, а 28 % студентів вважають, що це не так;
- 41 % опитаних згодні, що зустрічаються дисципліни, наповнення яких повторюється з іншими, що вивчалися, тоді як 32 % не згодні з цим твердженням;
- 54 % опитаних студентів вважає, що структурно-логічну схему викладання дисциплін дотримано, але 21 % висловили думку, що ця схема порушена;
- більшість студентів (67 %) вважає, що курси дисциплін наповнені якісним сучасним матеріалом, який повною мірою відповідає потребам професії;
- 52 % вважають кількість профільних дисциплін достатньою, а 28 % висловлюють бажання збільшити кількість профільних дисциплін;
- 43 % вважають, що кількість часу, яка відводиться на самостійну підготовку, не знижує якість засвоєння матеріалу.

Під час опитування студентам було надано декілька ситуацій, оцінювання яких дає змогу визначити, чи задоволені вони якістю викладання дисциплін (Табл.2).

Таблиця 2

№	Ситуації	Доволі часто	Інколи	Рідко	Ніколи
1.	Матеріал лекції диктується з роздруківок без його пояснення	9%	25%	34%	32%

№	Ситуації	Доволі часто	Інколи	Рідко	Ніколи
2.	Незрозуміле пояснення матеріалу, що викладався під час заняття	9%	24%	36%	31%
3.	Викладач не відповідає на питання, які виникали у студентів протягом заняття	3%	10%	22%	65%
4.	Викладач використовує під час лекції матеріали з одного джерела	4%	16%	33%	47%
5.	Надання викладачами під час лекційних занять застарілої інформації, яка не має практичної цінності	4%	15%	30%	89%
6.	Некомпетентність викладача в питаннях курсу, який він викладає	4%	11%	25%	60%
7.	Нецікаво, одноманітно проходять лекції та семінарські заняття, через що не втримувалася увага студентів під час заняття та не засвоюється матеріал, що викладається	15%	30%	32%	23%
8.	Суб'єктивність викладачів, нав'язування своєї точки зору	8%	19%	31%	42%

Так, з результатів можна побачити, що в цілому абсолютна кількість опитаних студентів задоволена якістю викладання навчальних дисциплін. Частки оцінок у розрізі окремих ситуацій вказані у Таблиці 2.

Для визначення того чи дотримується академічна спільнота етичних норм поведінки, було винесено питання зі змодельованими ситуаціями (Табл.3).

Таблиця 3

Ситуації, коли ...	Викладачі або співробітники ЗВО	Студенти	Не стикався з такими ситуаціями
Робили зауваження щодо мого зовнішнього вигляду (одягу, зачіски тощо)	10%	3%	87%
Проявляли нетерпимість щодо моєї етнічної приналежності	2%	3%	96%
Проявляли нетерпимість щодо мого віросповідання	2%	3%	95%
Критикували мої політичні погляди	5%	7%	88%
Критикували мої уподобання у кіно, музиці, літературі тощо	4%	7%	89%
Стикався (лась) з дискримінацією за гендерною ознакою під час вступу та/або освітнього процесу в МДУ	6%	4%	90%

З вищенаведених результатів опитування можна зробити висновок, що студенти Маріупольського державного університету практично не стикалися із критикою щодо зовнішнього вигляду, етнічної приналежності, віросповідання, політичних поглядів, уподобань та дискримінацією за гендерною ознакою а ні з боку викладачів або співробітників ЗВО, а ні з боку студентів. Проте, слід зауважити, що є невелика кількість (від 2 % до 10 %) студентів, які стикалися з вищенаведеними ситуаціями. Тому необхідним є обговорення питань

загальноприйнятих етичних норм, а також Етичного кодексу, прийнятого в МДУ, на кураторських годинах зі студентами, а також питання на черговому засіданні ректорату.

Ще одним дуже важливим та обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми підготовки фахівців, який сприяє закріпленню та поглибленню професійних знань, умінь та навичок, що були набуті студентами в університеті, є практична підготовка.

Від того, на скільки правильно, логічно та послідовно організована практична підготовка в університеті залежить в цілому якість підготовки студентів як фахівців, які після випуску здатні використовувати придбані навички та вміння у вибраній професії (Табл. 4).

Таблиця 4

Аспекти практичної підготовки	1 Абсолютно <u>НЕ</u> задоволений	2	3	4	5 Повністю задоволений
Відповідність моєї спеціальності тому підприємству/організації, в якому я проходив практичну підготовку	5%	8%	23%	23%	42%
Можливість отримати необхідні професійні вміння та навички під час проходження практики	7%	9%	24%	21%	38%
Супровід практики керівником від університету (вступна лекція, інструктаж, видача щоденника, надання консультацій та інформаційної підтримки)	5%	8%	20%	22%	45%
Ставлення до практикантів на підприємстві/організації	6%	6%	23%	22%	43%
Можливість проявляти ініціативу та висловлювати ідеї під час проходження практики	7%	8%	21%	22%	42%

З результатів опитування можна побачити, що за думкою студентів усіма наведеними вище аспектами практичної підготовки вони задоволені, критично низьких оцінок («1» Абсолютно НЕ задоволений) дуже мало. Тому, слід і надалі розвивати міцні, дружні відносини зі стейкхолдерами, шукати нові бази практик для студентів, нові форми залучення студентів у практичну сферу за спеціальністю тощо.

Також, можна побачити (Рис.12), що більше половини студентів однозначно планують та скоріше планують (28 % та 40 %) працювати за спеціальністю після завершення навчання. Це означає, що студенти під час навчання не втрачають цікавість до вибраної спеціальності, задоволені кількістю отриманої під час навчання інформації, хочуть застосовувати свої знання, навички у професії.

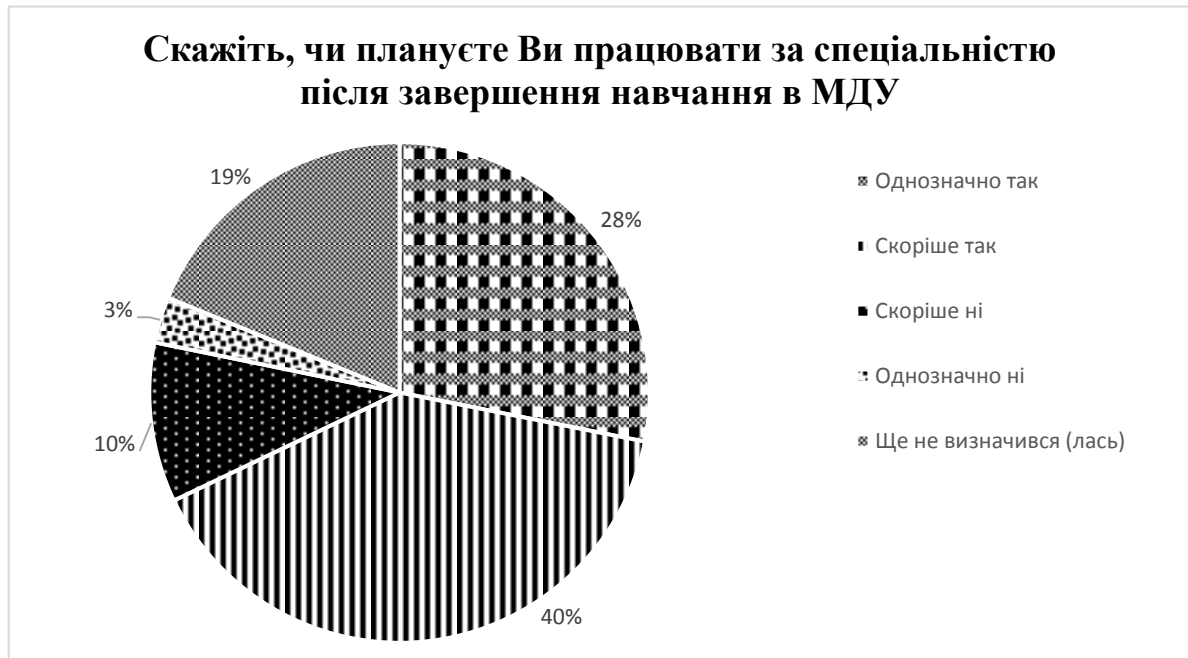

Рис.12. Результати відповідей на питання «Скажіть, чи плануєте Ви працювати за спеціальністю після завершення навчання в МДУ»

Але є студенти, які втратили цікавість до вибраної спеціальності під час навчання. Тому, доцільним є проведення заходів щодо визначення причин втрати цікавості та надання студентам інформації щодо можливостей проходження тренінгів, стажувань, академічної мобільності не тільки за своєю спеціальністю, але й споріднених, а також проведення занять з психологом щодо адаптації до вибраної професії тощо.

Зазвичай, найбільш активними у науковому та соціальному житті університету є студенти, що навчаються за бюджетом. Але згідно діючих нормативних документів не всі студенти, які навчаються за бюджетною формою, отримують академічні стипендії. Порядок їх призначення затверджений Правилами призначення академічних та соціальних стипендій в Маріупольському державному університеті. Та є випадки, коли студентам не зрозуміла система призначення академічних стипендій. Тому було вирішено дізнатися наскільки зрозумілим є механізм їх призначення та наскільки ця інформація є доступною для студента (Рис.13, Рис.14).

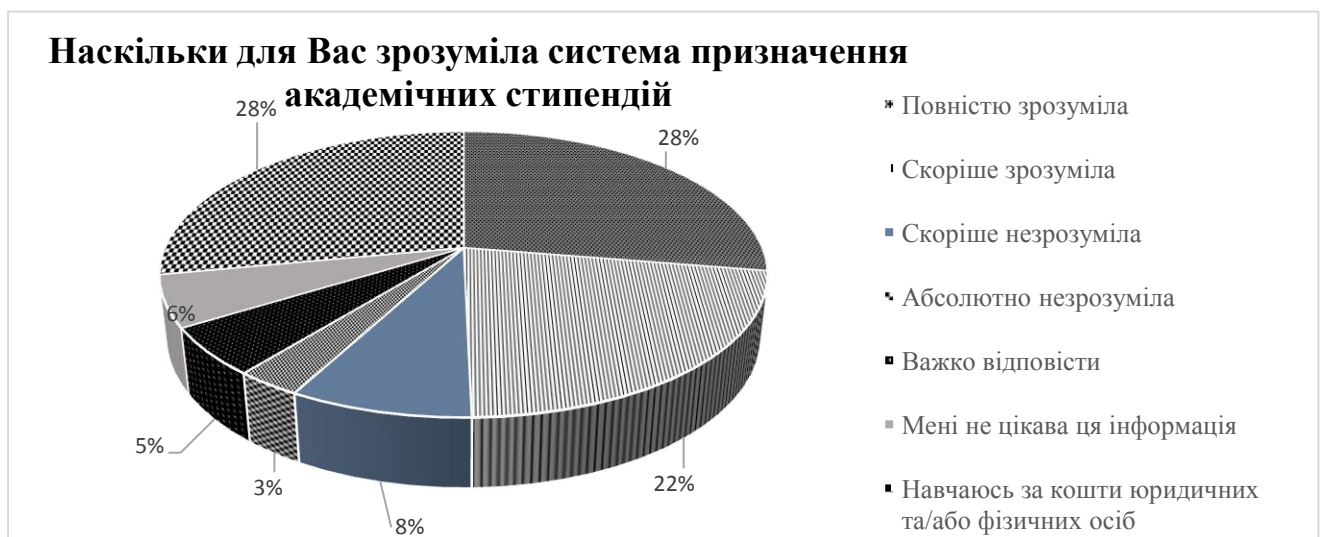

Рис.13. Результати відповідей на питання «Наскільки для Вас зрозуміла система призначення академічних стипендій»

З результатів можна побачити, що система є повністю зрозумілою для 28 % студентів та скоріш зрозумілою для 22 %, тих, для кого система є не зрозумілою, – 11 %.

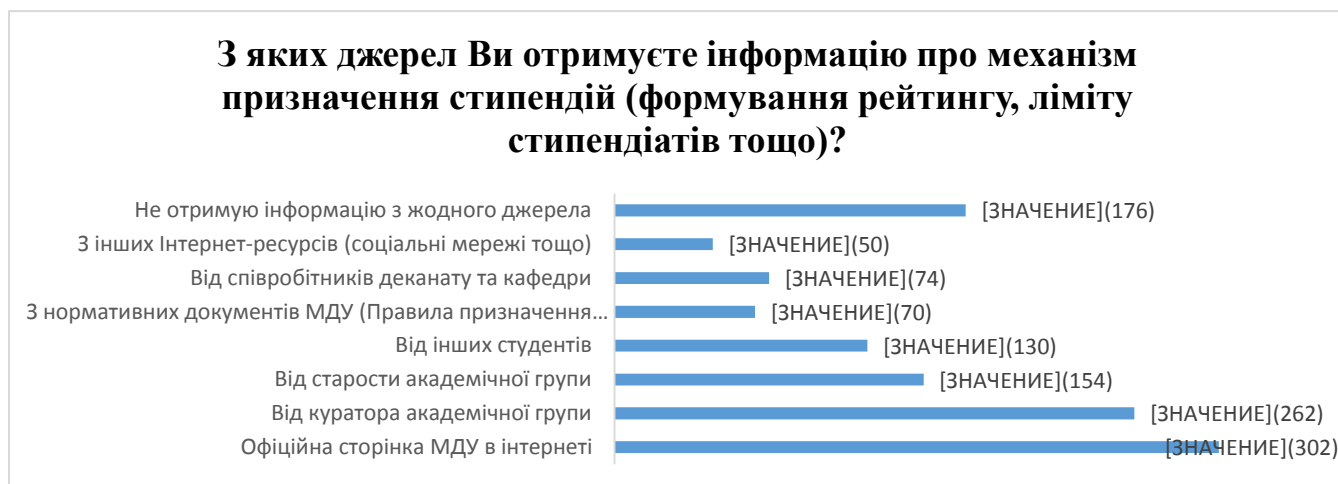

Рис.14. Результати відповідей на питання «З яких джерел Ви отримуєте інформацію про механізм призначення стипендій (формування рейтингу, ліміту стипендіатів тощо)?»

Найбільш інформативним джерелом з цього питання, як видно з Рис. 14, є офіційний сайт МДУ.

Для того, щоб система призначення академічних стипендій була більш зрозумілою, пропонується на першій кураторській годині висвітлювати це питання для першокурсників, які вступили до університету, а також розповідати, з яких джерел студенти можуть дізнатися більш детальну інформацію щодо цього питання, частіше висвітлювати питання стипендіального забезпечення у соціальних мережах (інстаграм, фейсбук, телеграм тощо).

На сучасному етапі розвитку вищої освіти особливої актуальності набувають гнучкі моделі освітнього процесу, в якому активно використовуються технології дистанційного навчання. Це забезпечує доступність якісної освіти, дозволяє використовувати можливості світового освітнього простору, долати територіальні та часові бар'єри, готувати студентів до роботи на сучасному ринку праці у контексті неперервної освіти та навчання впродовж життя (Lifelong Learning).

При організації освітнього процесу за будь-якою формою навчання технології дистанційного навчання можуть використовуватись для методичного та дидактичного забезпечення самостійної роботи студентів, контрольних заходів, а також під час проведення навчальних занять. Це може здійснюватися шляхом використання певного інформаційного ресурсу на лекційному (семінарському, практичному) занятті, налагодження спільної діяльності студентів з викладачем та поміж собою, тобто впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес МДУ. При цьому передбачається поступове впровадження технологій дистанційного навчання. Тому серед завдань анкетування було дізнатися наскільки активним є процес впровадження та використання елементів дистанційного навчання у МДУ (Рис.15).

Рис.15. Результати відповідей на питання «Скажіть, як часто Ви звертались до Навчального порталу МДУ (системи Moodle) для роботи з навчальних дисциплін протягом попереднього семестру?»

Так з результатів опитування можна зробити висновок, що Навчальний портал дуже рідко використовується для роботи з навчальних дисциплін. 43 % опитуваних взагалі не заходили на Навчальний портал або взагалі не знають що це, 12 % заходили у Moodle лише один раз (для реєстрації). Тільки 11 % студентів активно працюють у цій системі та постійно використовують елементи дистанційного навчання у роботі з навчальними дисциплінами.

Але ж майже половина опитаних студентів повністю згодні або скоріше згодні (15 % та 31 % відповідно) із тим, щоб викладачі активніше використовували Навчальний портал МДУ в освітньому процесі (Рис.16).

Рис.16. Результати відповідей на питання «Наскільки ви згодні чи не згодні з твердженням: «Я хотів (ла) би, щоб Навчальний портал МДУ (система Moodle) активніше використовувалась викладачами у навчальному процесі?»»

Таким чином, можна виділити основні завдання для подальшого розвитку та впровадження дистанційного навчання в МДУ:

1. Проведення письмового поточного та підсумкового семестрового контролю з використанням Навчального порталу МДУ з усіх екзаменаційних дисциплін.
2. Продовження обов'язкової щорічної реєстрації на Навчальному порталі всіх студентів, які вступають до МДУ.
3. Продовження розробки, впровадження та активного використання під час освітнього процесу дистанційних курсів навчальних дисциплін.

Блок 3. Оцінювання рівня забезпечення ресурсами освітнього процесу

Цей блок питань направлений на те, щоб дізнатися думки здобувачів про те, наскільки вони задоволені рівнем забезпеченості університету необхідними для освітнього процесу ресурсами. На розгляд студентів були представлені декілька аспектів ресурсного забезпечення та надана можливість оцінити рівень їх забезпеченості за 5-ти бальною шкалою, де 1 – повністю не задоволені, 5 – повністю задоволені (Рис.17 – Рис.33).

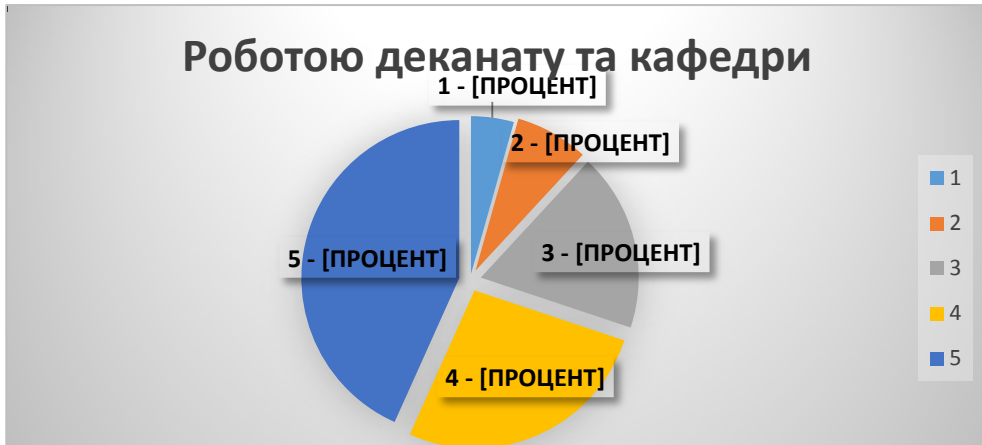

Рис.17. Рівень задоволеності студентів роботою деканатів та кафедр

Рис.18. Рівень навантаження на день та збалансованість розкладу

Рис.19. Інформування студентів щодо змін у розкладі (зміна аудиторії, перенесення заняття тощо)

Рис.20. Технічне оснащення аудиторії (мультимедійні проектори та дошки, комп'ютери тощо)

Рис.21. Стан навчальних корпусів в цілому (стан аудиторії та інших приміщень)

Рис.22. Місця відпочинку на перервах

Рис.23. Якість харчування та асортимент в їдальнях університету

Рис.24. Стан приміщень гуртожитку та процедурою поселення

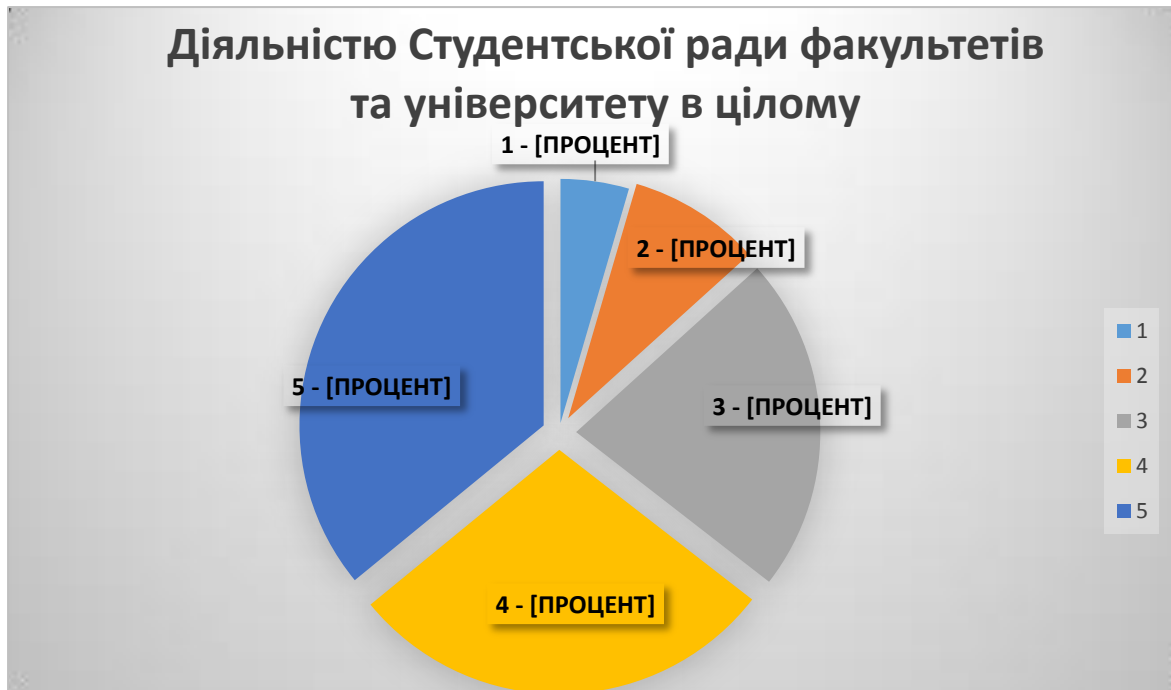

Рис.25. Діяльність Студентської ради факультетів та університету в цілому

Рис.26. Рівень наукового життя факультетів та університету в цілому

Наявністю інформації щодо можливостей міжнародних стажувань, відвідувань конференцій за кордоном, щодо програм академічної мобільності тощо

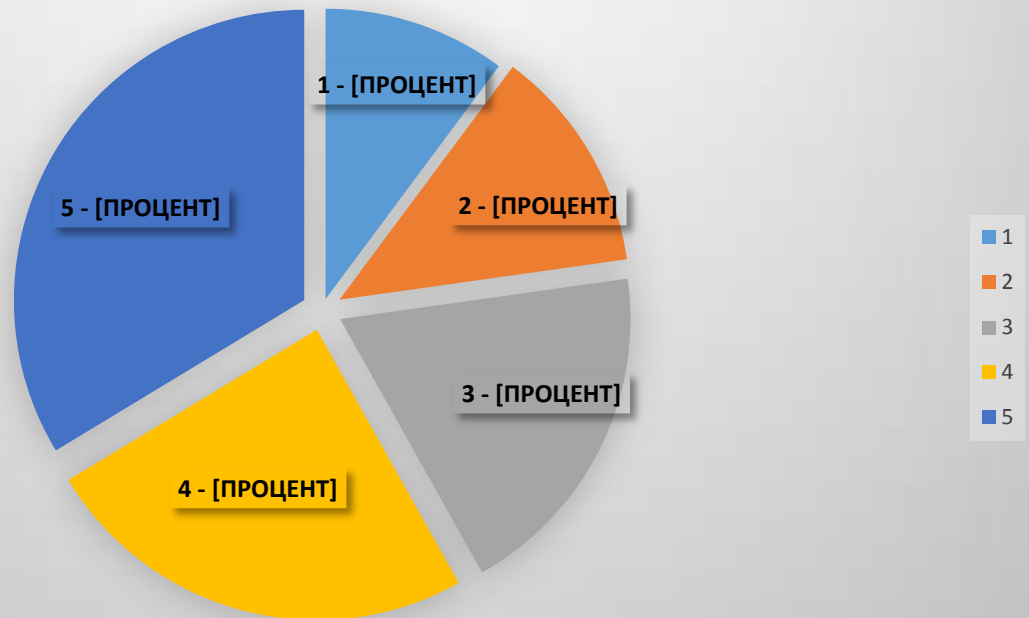

Рис.27. Наявність інформації щодо можливостей міжнародних стажувань, відвідувань конференцій за кордоном, щодо програм академічної мобільності

Насиченістю позанавчального життя (масові заходи, конкурси, концерти тощо)

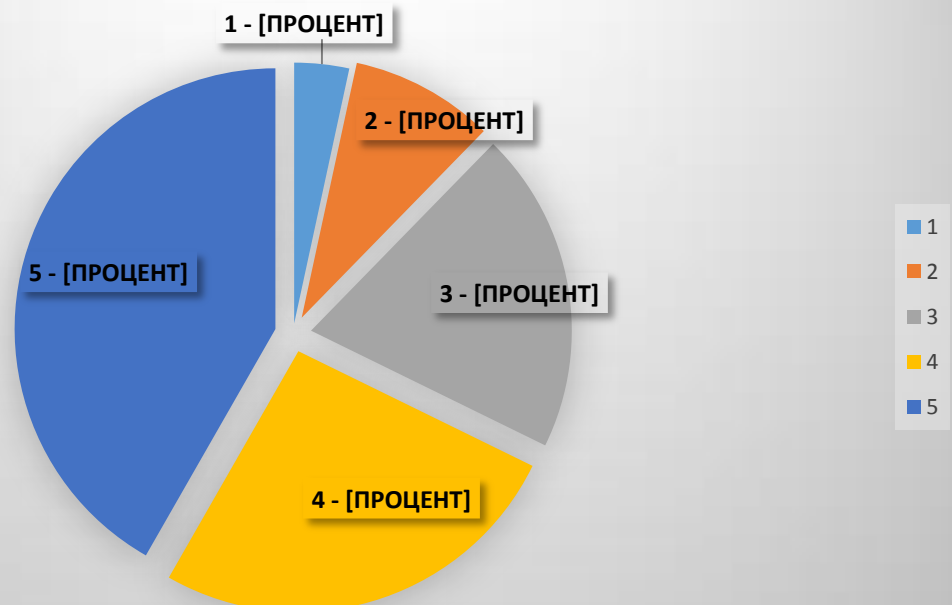

Рис.28. Насиченість позанавчального життя (масові заходи, конкурси, концерти тощо)

Рис.29. Робота профспілки (відпочинок за пільговими умовами, організація культурно-масових заходів тощо)

Рис. 30. Можливість відвідувань спортивних секцій, гуртків тощо

Рис. 31. Робота сайту університету та висвітлення актуальної інформації на ньому

Рис. 32. Бібліотечний фонд МДУ (друковані та електронні видання)

Рис. 33. Рівень забезпеченості дисциплін літературою (в т. ч. електронними ресурсами)

Таким чином, можна відмітити, що більшість студентів задоволені рівнем забезпеченості ресурсами під час освітнього процесу. Найбільші оцінки опитуваних студентів отримали такі пункти таблиці:

- Робота деканату та кафедри (4 – 27%, 5 – 43 %);
- Станом навчальних корпусів в цілому (стан аудиторій та інших приміщень) (4- 33 %, 5 – 37 %);
- Діяльністю Студентської ради факультетів та університету в цілому (4 – 29 %, 5 – 36 %);
- Рівнем наукового життя факультетів та університету в цілому (конференції, круглі столи тощо) (4 – 27 %. 5 – 43 %);
- Насиченістю позанавчального життя (масові заходи, конкурси, концерти тощо) (4 – 26 %, 5 – 42 %);
- Роботою сайту університету та висвітленням актуальної інформації на ньому (4 – 28 %, 5 – 39 %);
- Бібліотечним фондом МДУ (друковані та електронні видання) (4 – 27 %, 5 – 43 %).

Кількість незадоволених рівнем забезпеченості ресурсами під час освітнього процесу студентів коливається в межах від 2 % до 15 %. Це:

- Якістю харчування та асортиментом в їдальнях університету – 15 %;
- Місцями відпочинку на перервах – 14 %;
- Інформування студентів щодо змін у розкладі (зміна аудиторії, перенесення заняття тощо) – 14 %;
- Станом приміщень гуртожитку та процедурою поселення – 11 %;
- Наявністю інформації щодо можливостей міжнародних стажувань, відвідувань конференцій за кордоном, щодо програм академічної мобільності тощо) – 10 %.

Також за підсумком анкетування у студентів була можливість залишити свої побажання до викладачів щодо якості викладання, забезпечення ресурсами освітнього процесу в МДУ та пропозиції, які б вони внесли для покращення (Табл.5).

Найбільш актуальні та найчастіші з них:

Таблиця 5

Загальний напрямок	Побажання студентів
<p>Вміння викликати зацікавленість аудиторії, застосування інтерактивних методів навчання</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. «Більше питань до обговорення зі студентами, а не суто лекційний текст». 2. «Викладати навчальні предмети більш цікавіше, не сухою канцелярською мовою, не цуратися прикладів, жартів, покращити відношення до студентів». 3. «Інтерактивні заняття та цікаві лекції». 4. «Відноситися з розумінням до думок студентів, розповідати не «по шаблону», а з емоціями, матеріал повинен бути актуальним та викладений всебічно». 5. «Більше приділяти уваги взаємодії з аудиторією». 6. «Більше інтерактивних занять». 7. «Приділяти увагу дійсно важливим аспектам теми, обговорювати це в групах, вміти зацікавити студентів». 8. «Некоторым преподавателям, стоит быть, более живыми на лекциях и семинарах». 9. «Більше приділяти увагу дискусіям на певну тему». 10. «Взаємодіяти зі студентами (аудиторією); прислуховуватись і поважати думки кожного; вступати до активного обговорювання стосовно тем лекцій; надавати актуальну й свіжу інформацію; більше практичних прикладів; цікаво проводити семінарські заняття». 11. «Проводить більше інтерактива со студентами во время лекций». 12. «Більш цікава повинна бути методика подачі матеріалу». 13. «Хотілось би більше прикладів та практичних занять». 14. «Дякую! Хотілось би щоб лекції та семінари були цікавішими. Були теми для обговорення та цікаві завдання, а не тільки основні теоретичні питання по курсу». 15. «Внесення більшої кількості не стандартних підходів викладання та семінарських занять». 16. «Більше працювати у форматі розмови зі студентами, щоб була можливість бути постійно в процесі». 17. «Застосування інтерактивних технологій значно допомагає засвоїти лекційний матеріал».
<p>Більш практична направленість</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. «Хочеться більше практики». 2. «Багато викладання державною мовою».

Загальний напрямок	Побажання студентів
	<p>дисциплін та побільше практичних завдань та завдань для самостійної роботи».</p> <p>3. «Більше практичних навичок, тільки одна теорія».</p> <p>4. «Необхідно, на мій погляд, більше робити екскурс до практики».</p> <p>5. «Більше прикладів із практики».</p> <p>6. «Рассказывать больше о личной практике с работы».</p> <p>7. «Хотілось би більше отримувати практичних навичок».</p> <p>8. «Більше цікавих матеріалів та прикладів з практики».</p> <p>9. «Примеры на практике, а не прочитанные в книге. Готовить программу, которая применяется сегодня в журналистике, а не теория 1001 книги. Учить тому, что пригодится современному журналисту».</p> <p>10. «Більше привертати увагу на ті дисципліни, які найбільше потрібні моїй спеціальності».</p> <p>11. «Треба більше практики ніж теорії»</p> <p>12. «Під час лекцій наводити більше прикладів, та залучати до дискусій. Під час практичних занять детальніше розбирати даний матеріал».</p> <p>13. «Більше давати практичних розрахункових завдань, які вирішуються в тому числі з використанням ПК».</p> <p>14. «Більше практичних завдань та більше живого спілкування та дискусій зі студентами під час вивчення матеріалу».</p>
<p>Забезпечення літературою (в. т. ч. електронні видання та оцифровані лекції викладачів)</p>	<p>1. «Більше друкованих видань з дисципліни».</p> <p>2. «Оцифровка навчальных книг».</p> <p>3. «Забезпечення інформаційними ресурсами з моєї спеціальності».</p> <p>4. «Електронні видання».</p> <p>5. «Книгами, інтернет-ресурсами, статтями».</p> <p>6. «Я вважаю, що освітній процес недостатньо забезпечений додатковою літературою. Моя пропозиція полягає в забезпеченні наявності додаткової літератури в освітньому процесі. Більшість інформації ми шукаємо в інтернеті, хотілось би більше нової літератури в бібліотеці».</p> <p>7. «На сьогодні у бібліотеці є лише електронний каталог, за яким можна перевірити наявність книжок, а хотілося б мати можливість користуватися науковою літературою в електронному вигляді не виходячи з дому».</p> <p>8. «Слишком мал библиотечный фонд по</p>

Загальний напрямок	Побажання студентів
	<p>Кодексам и юр. литературе».</p> <p>9. «Хотілося б більше екземплярів підручників та посібників на абонементі».</p> <p>10. «Більше електронних ресурсів».</p> <p>11. «Хотілося б більше посібників та підручників з фаху на абонементі літератури».</p> <p>12. «Рівень забезпечення дисциплін літературою недостатній. Хотілось би більше електронних ресурсів».</p> <p>13. «Он -лайн или оф -лайн лекции, для тех, кто не смог присутствовать, но хотел бы получить информацию по специальности».</p>
Матеріально-технічне забезпечення	<p>1. «Мультимедійними ресурсами».</p> <p>2. «Недостатньо оснащення для демонстрації «Недостатньо оснащення для демонстрації своїх проєктів (наприклад, ноутбук на кафедрі постійно зависає, не завжди є можливість подивитися презентацію на великому екрані або проекторі)».</p> <p>3. «Місця для відпочинку під час перерви».</p> <p>4. «Не вистачає технічних ресурсів»</p> <p>5. «Комп'ютери»</p> <p>6. «Место для отдыха»</p> <p>7. «Технічним оснащенням аудиторії (мультимедійні проектори та дошки, комп'ютери тощо)».</p>
Інші побажання	<p>1. «21 век! Совершенствовать мобильное обучение, сдачу экзаменов на расстоянии»</p> <p>2. «Щоб пари відбувалися вчасно і без затримок, щоб заздалегідь надавали теми семінарських занять, а не в день семінарського заняття, щоб викладачі знали не тільки теоретично свій предмет а й практично».</p> <p>3. «Больше бы дисциплин, направленных именно на изучение специальности, а не обобщённо».</p> <p>4. «Актуальность информации на сайте», «Більше інформації виносити в соціальні мережі».</p> <p>5. «Недостаток информации о международных стажировках, плохое оповещение об изменениях в расписании».</p> <p>6. «Хочется увеличить % дистанционной формы преподавания и общения, индивидуальный подход никто не отменял».</p>

Але більшість опитаних студентів відмітили, що не мають ніяких побажань з якості та забезпеченості ресурсами, їх усе влаштовує та висловлюють такі побажання: «У мене немає ніяких побажань, всі викладачі МДУ дуже гарно викладають свої дисципліни», «Наснаги, добробуту та успіхів. У нас викладачі найвищого рівня!», «Якість освіти на високому рівні», «Залишатись такими ж професіоналами своєї справи», «Спасибо за большое количество полезной информации

и ваш упорный труд», «Я задоволена всіма ресурсами освітнього процесу МДУ», «Всі ресурси освітнього процесу МДУ вважаю достатніми, все дуже добре!» тощо.